

טיוטת חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' 1 והוראת שעה) (הפיכת הוראת השעה להוראת קבע), התשפ"א-2021 – הסמכת ועדת השרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י מ :

- א. לאשר עקרונית את טיוטת חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' 1 והוראת שעה) (הפיכת הוראת השעה להוראת קבע), התשפ"א-2021, מצ"ב.
- ב. להסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את הנוסח הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת.
- ג. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לקצר את תקופת ההנחה ולהקדים את הדיון בהצעת החוק.
- ד. בהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' 1 והוראת שעה), התשע"ח-2018 (להלן: "הוראת השעה"), אשר נכנס לתוקפו לפני כשלוש שנים נכנס, תיקן את חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953 (להלן: "החוק") והסמיך את בית הדין הרבני בישראל לדון בתביעת הגירושין של מי שאינם אזרחי המדינה ותושביה ואף אינם עונים לתנאי הזיקה הקבועים בסעיף 4 לחוק, במקרים בהם הנישואין נערכו לפי דין תורה והאישה לא קיבלה גט מנישואין אלה בבית דין מחוץ לישראל.

הוראת השעה נותנת סמכות לבית הדין הרבני לדון רק בעניין הגירושין ואינה מקנה לו סמכות לדון בעניינים אחרים הכרוכים בגירושין.

סמכות זו בהוראת השעה הוגבלה לאפשרויות, בהן אין בית דין במקומם של הצדדים אשר יכול לערוך את הגט, או כאשר האיש מסרב להתייצב בפני בית הדין הדין הדין בגט מחוץ לישראל במשך ארבעה חודשים לכל הפחות, או כאשר בית דין זה קבע חיוב למתן גט אך האיש מסרב לתת את הגט במשך שישה חודשים לכל הפחות ממתן הקביעה.

כמו כן, הוראת השעה קובעת סדרי דין בהליכים המתנהלים לפי חוק זה וכן מקדימה ומקצרת

לגביו את המועדים הקבועים בחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995.

נוכח השגת יעדיה של הוראת השעה על סעיפיה השונים, לאחר תום שלוש שנים מיום החלתה הצעת חוק זו מציעה להפוך את הוראת השעה לחוק קבע.

תזכיר החוק בעניין זה פורסם להערות הציבור לתקופה שהחל מיום 24.6.2021 ועד ליום 1.7.2021. ככל שתוגשנה הערות משמעותיות אודות התזכיר – תונח על שולחן הממשלה טיוטת החוק המעודכנת.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

לא רלוונטי.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא רלוונטי.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

לא רלוונטי.

עמדת היועצת המשפטית של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת.

מוגש על ידי השר לשירותי דת

כ' בתמוז התשפ"א
30 ביוני 2021

תזכיר חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' והוראת שעה) (הפיכת הוראת השעה להוראת קבע), התשפ"א-2021

- תיקון סעיף 2 1. בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' והוראת שעה), התשע"ח-2018,¹ בסעיף 2 –
- המילים "בתקופה של שלוש שנים מיום פרסומו של חוק זה יקראו את החוק העיקרי כך שאחרי" יימחקו ובמקומם יבוא - "אחרי".
- תיקון סעיף 324 2. בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953,² בסעיף 324, בסעיף קטן (א) –
- לאחר המילים: "מנהל בתי הדין הרבניים ידווח לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת" יבוא - ", במשך חמש שנים מיום תחילתו של סעיף זה,".

ד ב ר י ה ס ב ר

לפני כשלוש שנים נכנס לתוקפו חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון מס' והוראת שעה), התשע"ח-2018 אשר תיקן את חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953 (להלן: "החוק") והסמיק את בית הדין הרבני בישראל לדון בתביעת הגירושין של מי שאינם אזרחי המדינה ותושביה ואף אינם עונים לתנאי הזיקה הקבועים בסעיף 4 לחוק. סמכות זו הוגבלה רק למקרים בהם בית הדין "נוכח כי קיים חשש ממשי שלא ניתן יהיה להתיר את הנישואין לפי דין תורה", וכן רק כאשר "הנתבע יהיה נוכח בישראל בעת הגשת התביעה, או בהתקיים נסיבות מיוחדות". כמו כן הוגבל החוק רק למקרים בהם "הוגשה קודם לכן תביעה לגירושין מחוץ לישראל והתובע פעל להתרת הנישואין על פי דין תורה במדינת החוץ", או "אם קיים חשש ממשי כי פעולה כאמור אינה יכלה להביא להתרת הנישואין על פי דין תורה, או שהתקיימו נסיבות מיוחדות". סמכות זו הוגבלה רק לעניין תביעת הגירושין ואין בה "כדי להקנות לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בעניינים הכרוכים בגירושין".

מדובר בחוק חשוב אשר מאז חקיקתו הביא תשועה לנשים עגונות מחוץ לישראל, נשים אשר על פי רוב אין בידן במדינות בהן הן נמצאות כל דרך חוקית והלכתית לכפיית הגט, וללא חוק זה, אין סמכות לבתי הדין הרבניים בישראל לדון בתביעות גירושין. המוצא היחיד והאחרון שלהן להיושע מעיגונן הוא באמצעות חוק זה.

בדיווח שמסרה הנהלת בתי הדין הרבניים לוועדת חוק, חוק ומשפט באוגוסט 2020 נמסר, כי במהלך השנתיים מתחילתו של החוק קיבלו 35 (!) נשים גט והותרו מנישואיהם במסגרת הליך לפי חוק זה. בנוסף לאמור ניתן לציין, כי מסיכום תיקי עגונות חו"ל בבית הדין שהתנהלו לפי חוק זה בבתי הדין הרבניים, עולה כי תיקון לחוק הוסיף והביא מחודש יולי 2018 על להיום להושעתן מעגינות של 35 נשים מחוץ לישראל. לכך יש לקחת בחשבון את התפרצות נגיף הקורונה במהלך השנה האחרונה, אשר השפיע על

¹ ס"ח התשע"ח, עמ' 722.
² ס"ח התשי"ג, עמ' 165.

חשוב לציין כי מתחילת כניסתו של החוק לתוקף ועד נכון להיום בתי הדין הרבניים לא קיבלו כל פנייה או טענה ממדינות חוץ כנגד הפעלתו של החוק כנגד אזרחיהם, ואף לא התקבלה כל עתירה לבג"ץ כנגד הליך שנוהל במסגרת חוק זה. כמו כן, על פי דיווח אגף העגונות בהנהלת בתי הדין הרבניים סעיפי החוק בנוסח הקיים נתנו את המענה הנדרש לכלל המקרי עגינות חו"ל שטופלו ולוו על ידו.

לאור הצלחתו של החוק על סעיפיו השונים, לאחר תום שלוש שנים מיום כניסתו כהוראת שעה, נכון יהיה עתה להופך חוק זה לחוק קבוע. כמו כן, כדי להמשיך ולעמוד על הפעלתו והשפעתו של החוק, מוצע כי מנהל בתי הדין הרבניים ידווח לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת על יישום הוראות סעיפי החוק, במשך חמש שנים מיום תחילתו של החוק.

